

પ્રશ્નપત્ર : 2
વિષયવસ્તુ અને વિષયપદ્ધતિ સજ્જતા
કોમર્સ

1053020

સમય : 3 કલાક

કુલ ગુણ : 100

- સૂચના : (1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ 5 પ્રશ્નો છે. તમામ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
(2) દરેક મુખ્ય પ્રશ્ન નવા પાના ઉપરથી શરૂ કરવો અને મુખ્ય પ્રશ્નના તમામ પેટા પ્રશ્ન સાચે જવાબ આપવા.

પ્રશ્ન-1 મુદ્દાસર જવાબ આપો. કોઈ પણ ત્રણ (200 થી 250 શબ્દોમાં) (24)

1. કિરણનું તા. 31-3-2022 ના રોજના કાચા સરવૈયા અને વધારાની માહિતી પરથી વાર્ષિક હિસાબો તૈયાર કરો.

ખાતાનું નામ	ઉધાર બાકી રૂ.	જમા બાકી રૂ.
મૂડી - ઉપાડ	15,000	1,39,000
વ્યવસ્થિત ખરીદી અને વેચાણ 1, 2, 3, 4	5,00,000	8,50,000
માલ - પરત	40,000	—
વટાવ	4,000	6,000
ભાડું	5,000	—
દેવાદારો - લેણદારો	1,00,000	80,000
કમિશન	6,000	—
હુંડીઓ	15,000	25,000
રોકડ સિલક	10,000	—
બેંક સિલક	25,000	—
મકાન	1,00,000	—
ફર્નિચર	30,000	—
ઓફિસ ખર્ચા	1,00,000	—
આખર સ્ટોક	30,000	—
10% લોન અને બેંક લોનનું વ્યાજ	10,000	1,00,000
આવક માલ ગાડા ભાડું	5,000	—
મજૂરી	5,000	—
યંત્રો	2,00,000	—
	12,00,000	12,00,000

હવાલાઓ :

- રૂ. 10,000 નો માલ ચોરાઈ ગયો હતો.
- રૂ. 5,000 નો માલ નમૂના તરીકે વહેચેલ હતો.

3. રૂા. 6,000 નો માલ આગથી નાશ પામેલ હતો.
4. રૂા. 3,000 નો માલ ધર્માદામાં આપેલ હતો.
2. P, Q અને R એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તેઓ નફા-નુકશાન અમુકમે 50%, 30% અને 20%ના પ્રમાણમાં વહેંચે છે. તા. 31-3-2023ના રોજનું પેઢીનું પાર્કુ સરવૈયું નીચે મુજબ હતું.

પાર્કુ સરવૈયું			
મૂડી-દેવાં	રકમ રૂા.	મિલકત-લેણાં	રકમ રૂા.
મૂડી ખાતાં:		પાધડી	50,000
P: 60,000		અન્ય કાયમી મિલકતો ✓	1,00,000
Q: 50,000		રોકાણો ✓	60,000
R: 80,000	1,90,000	દેવાદારો ✓ 70,000	
રોકાણ વધઘટ ભંડોળ :	20,000	બાદ : ઘા. અનામત 6,000	64,000
કામદાર વળતર અનામત	30,000	સ્ટોક ✓	20,000
લેણદારો	40,000	રોકડ	16,000
પ્રોવિડન્ડ ફંડ	60,000	નફા-નુકશાન ખાતું	30,000
	3,40,000		3,40,000

તા. 1-4-2023 થી P નીચેની શરતોથી નિવૃત્ત થાય છે.

- (1) કામદાર વળતરનો દાવો રૂા. 20,000 સ્વીકારવો.
- (2) રોકાણોની બજાર કિંમત રૂા. 45,000 છે, જે ચોપડે લાવવી.
- (3) દેવાદારો પર રૂા. 2,000 ઘાલખાધ માંડી વાળવી અને 5% લેખે ઘાલખાધ અનામત રાખવી
- (4) અન્ય કાયમી મિલકતોની કિંમત 20% વધારવી.
- (5) ચોપડે દર્શાવેલ સ્ટોકની કિંમત તેની પડતર કિંમત કરતાં રૂા. 600 વધારે આંકવામાં આવે છે. જે પડતર કિંમતે નોંધવી.
- (6) પેઢીની પાધડીનું મૂલ્ય રૂા. 1,00,000 ગણવું.
- (7) P ને 10,000 રોકડ ચૂકવવા.
- (8) Q અને R નું નવું નફા-નુકશાનનું પ્રમાણ 1:4 રાખવું

પુનઃ મૂલ્યાંકન ખાતું, ભાગીદારોના મૂડીખાતાં અને નિવૃત્તિ બાદનું પાર્કુ સરવૈયું તૈયાર કરો.

3. રાજ લિમિટેડે રૂા. 10 નો એક એવા 3,00,000 ઈક્વિટી શેર, શેરદીઠ રૂા. 150 ના પ્રીમિયમ બહાર પાડ્યા શેરદીઠ નીચે મુજબ રકમ મંગાવવામાં આવી હતી.

અરજી વખતે શેરદીઠ રૂા. 74 (રૂા. 70 ના પ્રીમિયમ સહિત)

મંજૂરી વખતે શેરદીઠ રૂા. 44 (રૂા. 40 ના પ્રીમિયમ સહિત)

આખરી હપ્તા વખતે શેરદીઠ રૂા. 42 (રૂા. 40 ના પ્રીમિયમ સહિત)

કંપનીને 3,00,000 શેરની અરજીઓ મળી હતી. કેતને ધારણ કરેલા 2000 શેર પર આખરી હપ્તાની રકમ સિવાય બધા શેર પર પૂરેપૂરી રકમ મળી ગઈ હતી. કંપનીએ યોગ્ય કાર્યવાહી કર્યા બાદ કેતનના શેર જપ્ત કર્યા અને તે શેર, શેરદીઠ રૂા. 80 લેખે ટીનાને પૂરા ભરપાઈ થયેલા તરીકે ફરી વેચ્યા.

ઉપરના વ્યવહારોની કંપનીના ચોપડે જરૂરી આમનોંધ લખો.

4. આયોજનની પ્રક્રિયા સમજાવો.

5. શેર ફેરબદલી અંગે સેક્રેટરીની ફરજો સમજાવો.

પ્રશ્ન-2 માગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો. કોઈ પણ ચાર (150 થી 200 શબ્દોમાં)

(24)

1. નીચે આપેલી વિગતો પરથી કંપનીના ચોપડે શેર જપ્ત કરવાની અને તે ફરી બહાર પાડવાની આમનોંધ લખો.

(i) આર. કે. લિમિટેડે સુનીલના દરેક રૂા. 10 નો એક એવા 600 શેર જપ્ત કર્યા હતાં. સુનીલે શેર અરજી તથા મંજૂરી પેટે દરેક શેર દીઠ રૂા. 5 ભર્યા હતાં, જ્યારે મંજૂરી પેટે દરેક શેર દીઠ રૂા. 5 ભર્યા હતાં, જ્યારે પ્રથમ હપ્તાના અને બીજા હપ્તાના અનુક્રમે શેર દીઠ રૂા. 3 અને રૂા. 2 ભર્યા ન હતાં. તેમાંથી 400 શેર દરેક શેર દીઠ રૂા. 6 ના ભાવે મિત્તલને ફરીથી વેચ્યાં.

(ii) રૂા. 10 નો એક એવા 3,000 ઈક્વિટી શેર ધારણ કરનાર એક શેર હોલ્ડરે અરજી વખતે શેર દીઠ રૂા. 13 (રૂા. 10 પ્રીમિયમ સહિત) અને મંજૂરી વખતે શેર દીઠ રૂા. 13 (રૂા. 10 પ્રીમિયમ સહિત) ચૂકવેલ છે. જ્યારે હપ્તાના શેરદીઠ રૂા. 4 ન ચૂકવવાથી કંપનીએ તેના શેર જપ્ત કર્યા. જપ્ત થયેલ શેર, શેરદીઠ રૂા. 7 લેખે ફરીથી બહાર પાડ્યા.

2. અમી કંપનીનાં નીચે આપવામાં આવેલ માહિતીને આધારે કામગીરીની પ્રવૃત્તિઓમાંથી ઉદ્ભવતા રોકડ પ્રવાહની ગમતરી કરો.

વિગત	31-3-2018	31-3-2017
નફા-નુકશાન ખાતું	89,000	64,000
સામાન્ય અનામત	34,000	18,000
કરવેરાની જોગવાઈ	22,000	23,000
ધસારો	28,000	16,000
પાધડી	15,000	19,000
દેવાદારો	38,000	18,000

લેણદારો	45,000	22,000
લેણી હુંડી	8,000	12,000
દેવી હુંડી	9,000	15,000

3. નીચેના પારિભાષિક શબ્દો સમજાવો.
 - (1) મૂડી અને ઉપાડ (2 ગુણ)
 - (2) દેવું અને લેણું (2 ગુણ)
 - (3) ઉધાર અને જમા (2 ગુણ)
4. ખાતાકિય સંચાલન અને જાહેર નિગમ વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો. (ગમે તે છ મુદ્દા)
5. માસ્લોની જરૂરિયાતોનો અગ્રતાક્રમ આકૃતિ સહિત સમાજવો.
6. ટૂંકનોંધ લખો : ડિમટીરિયાલાઈઝેશન (ડિમેટ)

પ્રશ્ન-3 માગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો. કોઈ પણ પાંચ (100 થી 150 શબ્દોમાં)

(20)

1. સામાન્ય ઠરાવ અને ખાસ ઠરાવ વચ્ચેના તફાવતના ચાર મુદ્દા જણાવો.
2. જથ્થાબંધ વેપારનો અર્થ આપી જથ્થાબંધ વેપારીની ઉત્પાદકને મળતી સેવાઓ જણાવો.
3. હેનરી ફેયોલના નીચેના સંચાલનના સિદ્ધાંતો સમજાવો.
 - (1) હુકમની એકવાક્યતાનો સિદ્ધાંત
 - (2) સમાનતાનો સિદ્ધાંત
4. કોમર્સ વિષય શિક્ષણ માટે કોઈ એક મુદ્દા સંબંધિત વર્ગખંડ પાઠ આયોજન જણાવો.
5. R, B અને I એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 1-4-2022ના રોજ તેમની મૂડી અનુક્રમે રૂ. 40,000, રૂ. 30,000 અને રૂ. 80,000 હતી. વર્ષના અંતે નફાની વહેંચણી કર્યા પછી માલુમ પડ્યું કે મૂડી પર 12% લેખે વ્યાજ ગણવાનું રહી ગયું છે. ભૂલ સુધારણા નોંધ લખો.
6. ગુજરાત લિમિટેડના તા. 31-3-2021 અને તા. 31-3-2022 ના નફા-નુકશાનનાં પત્રકો ટૂંકમાં નીચે પ્રમાણે આપેલા છે તેને આધારે તુલનાત્મક નફા-નુકશાન પત્રક બનાવો.

ગુજરાત લિમિટેડના તા. 31-3-2021 અને

તા. 31-3-2022 ના રોજ પૂરાં થતાં વર્ષના નફા-નુકશાનનાં પત્રકો

વિગત	નોંધ નંબર	31-3-2022 (રકમ રૂ. માં)	31-3-2021 (રકમ રૂ. માં)
વેચાણની ઊપજો		9,00,000	8,00,000
અન્ય આવકો		2,00,000	1,00,000
વપરાયેલ માલની પડતર		3,30,000	3,00,000

નાણાંકીય ખર્ચાઓ		
ધસારો	60,000	60,000
અન્ય ખર્ચાઓ	40,000	40,000
	1,80,000	2,00,000

આવકવેરાનો દર 30% હતો.

7. શ્રી કંપની લિમિટેડની નીચે આપેલી વિગતોના આધારે લેણદારોનો ઉપલો (ચલનદર) અને ચૂકવણીની મુદત દિવસોમાં શોધો. (દિવસો 360 ધારો) અદવાડિયામાં અને મહિનામાં ચૂકવણી મુદત પણ શોધો.

વિગત	રૂા.	વિગત	રૂા.
શરૂની બાકીઓ :		ઉધાર વેચાણ	6,00,000
લેણદારો	45,000	રોકડ વેચાણ	4,00,000
દેવી હુંડીઓ	15,000	કુલ વેચાણ	10,00,000
લેણી હુંડીઓ	30,000	કુલ ખરીદી	6,00,000
દેવાદારો	30,000	રોકડ ખરીદી	2,40,000
આખરી બાકીઓ :			
લેણદારો	40,000		
દેવી હુંડીઓ	20,000		
લેણી હુંડીઓ	40,000		
દેવાદારો	20,000		

પ્રશ્ન-4 એક કે બે વાક્યમાં જવાબ આપો.

(20)

- હુંડીનું નવીનીકરણ એટલે શું ?
- અનૌપચારિક પત્રોમાં કયા પત્રોનો સમાવેશ થાય છે ?
- અભિપ્રેરણથી મજૂર ફેરબદલી દરમાં ઘટાડો થાય છે. કઈ રીતે ?
- વિસ્તૃતરૂપ આપો. (1) CORE (2) NEFT
- વિશિષ્ટ આર્થિક વિસ્તાર એટલે શું ?
- "આયોજન અને અંકુશ એક જ સિક્કાની બે બાજુઓ છે." – સમજાવો.
- કમ્પ્યુટર હિસાબી પદ્ધતિના મુખ્ય ત્રણ અંગો જણાવો.

Cen 12/12

8. લાભનું પ્રમાણ એટલે શું ?
9. પરિપત્રના ચાર કાર્યો જણાવો.
10. શ્રી ઉબળેક ખાતું અને ઉપર ટપકેનો અર્થ સમજાવો.

પ્રશ્ન-5 સૂચવ્યા મુજબ ઉત્તર લખો.

1. ભાગીદારી પેઢીના પુનર્ગઠન વખતે રોકાણો કિમતે પુનઃ મૂલ્યાંકન બાદના પાકા સરવૈયામાં દર્શાવવામાં આવે છે.
 (અ) ચોપડે કિમતે - બજાર કિમત
 (બ) પડતર કિમતે
 (ક) બજાર કિમતે
 (ડ) દાર્શનિક કિમતે
2. કંપની ધારા 2013 ના પરિશિષ્ટ - III મુજબ પત્રક અને પાકું સરવૈયું સ્વરૂપમાં તૈયાર કરવું ફરજિયાત છે.
 (અ) આડા કે T
 (બ) ઊભા
 (ક) નફા-નુકશાનનું પત્રક આડા સ્વરૂપે અને પાકું સરવૈયું ઊભા
 (ડ) નફા-નુકશાનનું પત્રક ઊભા સ્વરૂપે અને પાકું સરવૈયું આડા
3. હિસાબોની ગણિતિક ચકાસણી માટે શું તૈયાર કરવામાં આવે છે ?
 (અ) પેટાનોંધો
 (બ) ખાતાવહી
 (ક) કાયું સરવૈયું
 (ડ) પાકું સરવૈયું
4. ગતિ નિરીક્ષણ એટલે શું ?
5. અંકુશ માટેની પૂર્વ શરત છે.
 (આયોજન, વ્યવસ્થાતંત્ર, અંદાજપત્ર, માહિતીપ્રેષણ)
6. વિસ્તૃત રૂપ આપો. (1) VOICE (2) CUTS
7. ઇન્ડેન્ટનો અર્થ આપો.

8. સંચારની પ્રક્રિયા માટે અંગ્રેજીમાં વપરાતો શબ્દ લેટિન ભાષાના કયા શબ્દ ઉપરથી પ્રયોજાયો ?
9. લિક્વિડેટરની નિમણુંક થતા કોની સત્તાનો અંત આવે છે ?
10. IFSC કોડ ડિજિટનો આલ્ફાન્યુમેરિક સ્વરૂપમાં હોય છે. (7, 11, 15, 21)
11. ઇક્વીટી અને દેવાનું યોગ્ય પ્રમાણ ધરાતવું મૂડી માળખું એટલે
(ઈષ્ટતમ મૂડી માળખું, સરળ મૂડી માળખું, કાર્યશીલ મૂડી માળખું)
12. વિશ્વ વ્યાપાર સંગઠને વર્ષથી તેની વિધીસરની કાર્યવાહી શરૂ કરી છે. (1948, 1951, 1961, 1971)

COMMUNITY CARE

Voluntary
organisation
in India
case